

Ozvučeni svemir Petra Guberine

U današnje doba informatičke i informacijske pismenosti rijetko će se tko usuditi konstatirati da je govor važniji od pisanja jer je ovo civilizacija pisanja i tipkanja na svakojakim i najraznovrsnijim *gadgetima* izrasla na razvijenoj i sofisticiranoj tehnologiji i zamahu umjetne inteligencije. Traženje informacija nadraža potrebu za jezičnom pismošću, a učenici u školama sve više gube sposobnost govornoga izražavanja. Rezultat je toga da se i u stvarnome životu sve teže izražavamo. Komunikacija među ljudima otežana je jer zaboravljamo kako komunicirati, to jest više nemamo dostatne govorne alate za ostvarenje vlastita govora, a slijedom toga i (raz)govora s drugima – komunikacije. Svijet postaje sve nehumaniji i sve tiši u smislu ljudske komunikacije, a sve bučniji u smislu tehnologije, tehnološkoga razvoja i informacija koje više gotovo da i nije moguće kontrolirati.

Ako se vratimo prirodi, za kojom mnogi ljudi danas čeznu i za kojom tragaju, susrest ćemo posve drukčiji svijet: svijet zvukova, pokreta, glasova, ritmova i glazbe. Svijet u kojemu i tišina ima smisla. I čovjek u prirodi opet dobiva svoje mjesto. Ljudski je izraz prvotno govor iako se čini da se to danas sve više zaboravlja – roditelji već posve malo djeci daju mobitele u ruke! Čovjek se ne izražava samo govorom, nego općenito zvukom i pokretom koji čine temelje ljudskoga jezičnog izraza i ljudske kreativnosti (u rasponu od dječjega krika i plača te učenja govora do uglađenoga i dotjeranoga retoričkog govora nekoga imaginarnog vrsnog govornika).

.....
Verbotonalna teorija: *Teorija Petra Guberine koja se temelji na ideji da se govor i jezik usvajaju i razvijaju ponajprije slušnom percepcijom, a ne isključivo kognitivno. Dijete usvaja jezik slušajući govor (vrednote govornoga jezika: ritam, tempo, intonacija, melodija, naglasak i sl.) prije razumijevanja značenja riječi.*

Po mišljenju akademika Petra Guberine (1913. – 2005.) zvuk i pokret osnovni su elementi ljudskoga izraza uopće, napose ljudskoga jezičnog izraza, neumjetničkoga i umjetničkoga. U središte svoje verbotonalne teorije taj je jezikoslovac svjetskoga glasa i čovjek ispred svojega vremena (u hrvatskim akademskim krugovima nerijetko osporavan i nedovoljno priznat) postavio vrednote govornoga (ozvučenoga) jezika. To su: intonacija, intenzitet, rečenični tempo, pauza, mimika, geste i stvarni kontekst. Iako je radio, djelovao i pisao od 30-ih do 80-ih godina prošloga stoljeća, njegov je znanstveni rad vizionarski i ostavio

* Dinka Pasini viša je lektorica na Croaticumu - Centru za hrvatski kao drugi i strani jezik Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

je trajan trag u lingvistici, neurolingvistici, neurologiji, neurofiziologiji, fonetici, nastavi jezika i pomoći osobama s govornim i slušnim poteškoćama. Guberina je svoja teorijska načela nastojao dokumentirati eksperimentima koje je provodio u laboratorijima za eksperimentnu fonetiku, eksperimentnu psihologiju i eksperimentnu fiziku u Parizu, Milanu i New Yorku, čime je postao pionir u kombiniranju fonetske analize, stilistike i tehnologije govora s praktičnim pristupima u edukaciji i rehabilitaciji govora. Za razliku od mnogih današnjih lingvističkih teorija koje gube dodir s realnim životom i stvarnom primjenom verbotonalna teorija Petra Guberine primjenjiva je, primjenjuje se, služi i pomaže čovjeku u svakodnevnome životu. Posvetivši cijeli svoj život govoru i njegovim istraživanjima, Guberina je svijetu u trajno nasljeđe ostavio metode rehabilitacije slušanja i govora prema verbotonalnoj metodi, koje do danas po rezultatima nitko nije uspio nadmašiti. Od 1961., kad je u Zagrebu osnovao Centar za rehabilitaciju slušanja i govora po verbotonalnoj metodi SUVAG (*Système universel verbo-tonal d'audition-Guberina*), tu polikliniku pohađaju tisuće djece s poteškoćama u govoru. Uvijek spreman na suradnju i okupljanje znanstvenika iz različitih područja, Guberina je uspio primijeniti svoju teoriju u medicini. Od 1952. do 1954. surađuje s glotodidaktičarom i edukatorom Paulom Rivencom te zajedno utemeljuju audiovizualnu metodu za učenje stranih jezika, koju primjenjuje na učenje francuskoga kao stranoga jezika. Ta je metoda, poznata pod pokratom SGAV (strukturalno-globalna audiovizualna metoda) ili AVGS (audiovizualna globalno-strukturalna metoda), zaživjela diljem svijeta, pa je tako 1961. Guberina pokrenuo tečajeve hrvatskoga kao stranoga jezika na ondašnjemu Odsjeku za fonetiku, čije je izvođenje 1962. prepustio Odsjeku za kroatistiku, na kojemu se nastava hrvatskoga kao drugoga i stranoga izvodi do danas, ali od 2003. pod imenom *Croaticum*.

Budući da je u današnjemu suvremenom društvu obilježenom velikim migracijama stanovništva zbog ratova, ekonomskih, političkih i klimatskih razloga broj polaznika toga programa na Filozofskome fakultetu u stalnome porastu, treba preispitati metode poučavanja kako bi se studentima i ostalima omogućilo što brže uključivanje u hrvatsko društvo i obrazovni sustav te na tržište rada, koje je preplavljeno stranim radnicima. Kako je fonološki sustav ulaznica u strani jezik, pa tako i u hrvatski, SGAV metoda opet, uz tehničku potporu umjetne inteligencije, postaje aktualnom jer osigurava najučinkovitije ovladavanje govorom. Zbog ubrzanoga tempa života budući studenti naših sveučilišta (a ima ih sve više koji žele, kao i 70-ih godina prošloga stoljeća, studirati medicinu,

.....
Verbotonalna metoda: *Metoda koja se koristi pokretom, ritmom, sluhom i govorom, to jest multisenzoričkom stimulacijom kako bi se aktivirali različiti dijelovi mozga i potaknuo govorni razvoj.*

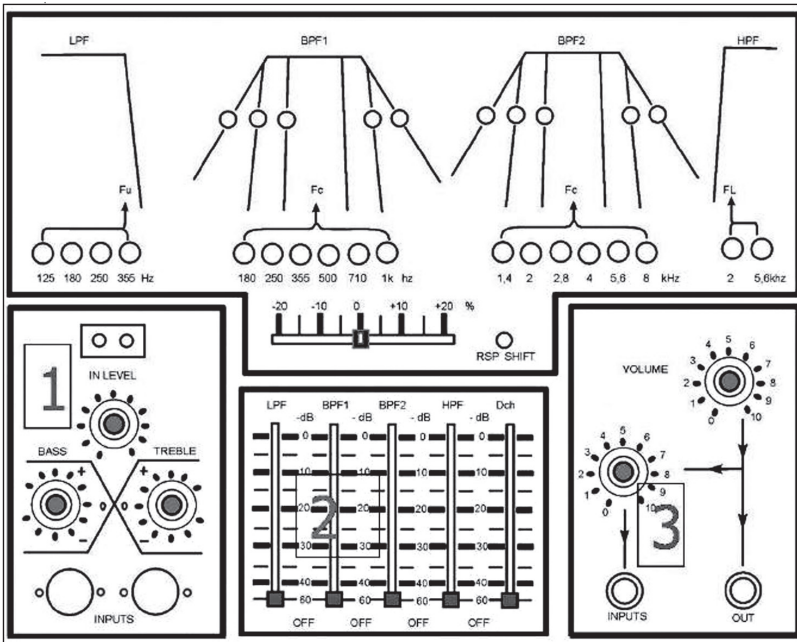
.....
SUVAG: *Svjetski priznata metoda Petra Guberine za rehabilitaciju osoba oštećena sluha i govora i dio imena Poliklinike SUVAG osnovane 1961. u Zagrebu.*

SGAV ili AVGS: *Metoda poučavanja stranih jezika koju su osmislili Petar Guberina i Paul Rivenc, a temelji se na Guberininoj verbotonalnoj teoriji. Takvo se učenje temelji na slušnome, vizualnome, motoričkome i emocionalnome doživljaju i usvajanju jezika, a ne samo na učenju gramatike, pravila i vokabulara, to jest na komunikacijskome, a ne na gramatičkome pristupu.*

stomatologiju, strojarstvo, računalstvo i sl.) postavljaju pred nastavnike *Croaticuma* zahtjev za postizanje tečnoga govora u komunikaciji, i to u što kraćemu roku. Još davne 1939. Petar Guberina tvrdi: „Koje ćemo riječi smatrati rečenicom i kakvom, a koje samo grupom riječi, ne odlučuje gramatička građa jezičnog sustava, nego vrednote govornoga jezika.” Dakle, studente i ostale polaznike *Croaticuma* (najvećega centra za hrvatski kao drugi i strani u Republici Hrvatskoj) treba, u kombinaciji s ostalim nastavnim metodama, poučavati što tečnijemu govoru na hrvatskome jeziku uz pomoć univerzalne metode poučavanja i rehabilitacije govora – verbotonalne i SGAV metode.

I na kraju, ne manje važno, tečan će govor, uz ostale jezične kompetencije u hrvatskome kao stranome jeziku stranim radnicima i državljanima osigurati dostojanstveniji život u našem društvu i u našoj

zemlji jer govor je općeljudska kategorija i zbog toga za čovjeka univerzalno važan od pamtivyjeka, ali, vrijedi podsjetiti, tako je i danas jer, kako kaže Guberina, predstavlja ono što nas u našem svemiru čini ljudima.



shema SUVAG uređaja